БАЦЬКАЎШЧЫНА

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ
DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠČYNA" („VATERLAND")
Herausgeber: Wladimir BORTNIK
Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Baćkauščyna" („Das Vaterland"), (13b) München 19, Schliessfach 69.
Druck: „LOGOS", Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46a.

Цана: Нямеччына: на год — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.; **ЗША і Канада:** на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 д. **Ангельшчына й Аўстралія:** 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл. **Бэльгія:** 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. **Францыя:** 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр. **Аргентына:** 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. **Перасылка лётніцкай поштай аднаго нумару газэты каштуе дадаткова:** у ЗША і Канаду — 40 фэнігаў (10 ам. цэнт.); у Аргентыну — 70 фэн. (17 ам. ц.); у Аўстралію — 90 фэн. (22 ам. ц.). Падвойныя нумары каштуюць падвойна.

Банковае конто: Zeitung „Baćkauščyna",
Konto Nr. 337-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE"

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND"

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "THE FATHERLAND„

№ 17 (351) Нядзеля, 28 красавіка 1957 г. ГОД ВЫДАНЬНЯ 11

«Буржуазны нацыяналізм» - найвялікшая небясьпека

НА МАРГІНЭСЕ 3-га ПЛЕНУМУ ПІСЬМЕНЬНІКАЎ БССР.

Беларуская савецкая прэса амаль кожны тыдзень прыносіць цяпер усё новыя факты аб антыбальшавіцкіх фэрмэнтах і настроях у БССР, а так-жа аб рэакцыі бальшавікоў на гэтае няпрыемнае для іх зьявішча. З гэтых паведамленьняў відаць, што незадаваленьне савецкай сыстэмай сярод беларускага народу ёсьць вельмі глыбокае й масавае, яно праяўляецца ў розных магчымых цяпер формах, не абмяжоўваецца ўжо толькі да пасыўнага супраціву й байкоту розных антынародных савецкіх экспэрымэнтаў, але й прымае формы супраціву актыўнага.

Ужо ад даўжэйшага часу паяўляюцца на бачынах «Бацькаўшчыны» адзін за адным інфармацыйныя артыкулы, абапёртыя на дадзеных савецкае прэсы й радыя, аб супраціве беларускіх інтэлектуалістых і літаратараў русыфікацыйнай акцыі й дамаганьнях спыненьня далейшае русыфікацыі й ачышчэньня мовы ад сілком накінутых ёй расейскіх элемэнтаў, дамаганьня рэгабілітацыі выкінутых зь гісторыі літаратуры беларускіх пісьменьнікаў і іхных твораў, дамаганьні большае свабоды ў разьвіцьці беларускае культуры, большае руплівасьці й пашаны да беларускіх культурных скарбаў. З бачынаў цэнтральнага тэарэтычнага воргану ЦК камуністычнай партыі Беларусі «Комуніст Беларусі» мы даведваемся аб грозных разьмерах незадаваленьня сярод студэнцтва й інтэлектуалістых із закасьцянелай савецкай сыстэмы ўва ўсіх галінах жыцьця. Даведваемся, што беларускія інтэлектуалістыя й студэнцтва «падпадаюць пад уплыў варожае прапаганды і, сьвядома ці несьвядома, становяцца праваднікамі разбэшчаных буржуазных паглядаў». Жахлівы стан сельскае гаспадаркі, мінімальна нізкія ўраджаі, нядбалае правядзеньне ўборкі, аб чым увесь час алярмуе беларуская савецкая прэса, зьяўляюцца нязьбітым довадам, што беларускае сялянства праводзіць масавы байкот прыгоньніцкай калгаснай сыстэмы.

Апошнімі днямі савецкая прэса прынесла новыя дадзеныя аб тым, што антыбальшавіцкія фэрмэнты вельмі шырака ахапілі рады беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў. Аказваецца, што гэтыя «кавалі народных душаў», як назваў пісьменьнікаў сам Ленін, пачалі выкоўваць народныя душы не на бальшавіцкі капыл. Гэтае грознае для бальшавізму зьявішча ў поўнай шырыні паказаў трэйці пленум праўленьня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі, які адбыўся ў Менску 18 і 19 сакавіка сёлета. Пленум займаўся становішчам беларускай савецкай літаратуры пасьля XX зьезду КПСС і намячаў ейныя далейшыя заданьні. На гэтую тэму быў заслуханы даўжэзны даклад старшыні праўленьня Саюзу пісьменьнікаў БССР паэты Пятруся Броўкі. З дакладу, а таксама з выступленьняў удзельнікаў пленуму ды гасьцей даведваемся ўзапраўды рэвэляцыйных рэчаў.

Аказваецца, што «іржа нігілізму й крытыканцтва» і, — што найгорш — «буржуазны нацыяналізм» ды многія іншыя няпрыемныя бальшавіком тэндэнцыі гэтак глыбака праніклі ў сьвядомасьць беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў, што ім прышлося абвесьціць адкрытую вайну. Найгорш справа з тым, што ўсе гэтыя непрабачальныя грахі беларускае сучаснае літаратуры — гэта паводля сьцьверджаньня пленуму — справа заходніх імпэрыялістых. Ужо ў уступнай прамове, якой пісьменьнік Кандрат Крапіва адкрыў пленум, беларускія пісьменьнікі пачулі наступнае абвінавачаньне:

«Для ажыцьцяўленьня злачынных намераў імпэрыялістым патрэбна ідэялягічная падрыхтоўка. І тут яны не шкадуюць ні сіл, ні сродкаў. Адкрытыя шалёныя атакі на марксіцка-ленінскія ідэялягічныя пазыцыі дапаўняюцца падрыўной работай, спробамі знайсьці сабе памочнікаў у нашым асяродзьдзі, прышчапіць нам заразу сцэптыцызму і анархічнай распушчанасьці, зганьбіць асноўны творчы мэтад савецкай літаратуры — мэтад сацыялістычнага рэалізму. Зрэдку ім удаецца сёе-тое зрабіць у гэтых адносінах, і гэта павінна нас асабліва насьцярожыць».

Броўка ў сваім справаздачным дакладзе паказаў і іншыя заганы беларускай савецкай літаратуры. Ён адцеміў, што літаратура гэтая асабліва ахвотна адлюстроўвае адмоўныя бакі савецкага жыцьця, абагульняючы і расьцягваючы іх на ўсю складаную савецкую запраўднасьць, затое вельмі слаба падчырквае дадатнія зьявішчы савецкага жыцьця. Далей, ён абвінаваціў сучасную беларускую савецкую літаратуру ў тым, што яна моцна прытупіла сваё астрыё ў змаганьні супраць адмоўных зьявішчаў унутры краіны, а галоўнае, — супраць яе замежных ворагаў. Ён гаварыў даслоўна наступнае:

«Варта прыгадаць вялікі вопыт Маякоўскага і наагул паэзіі трыццатых гадоў, калі яна адклікалася зараз-жа на ўсе зьявы жыцьця. Успомніце, як білі Чэмбэрлена, Пуанкарэ, Пільсудзкага, як славілі пуск Днепрагэсу, як апявалі ўдарніка за варштатам. А дзе, сяньня, вершы пра шэсьць Днепрагэсаў, якія мы пабудавалі толькі ў 1956 годзе, дзе вершы супраць самагону, забабонаў, дзе вершы супраць контррэвалюцыянэраў у Вугоршчыне, супраць імпэрыялістычнага наступу?»

Але найвайстрэй быў заатакаваны на пленуме беларускі «буржуазны нацыяналізм» і зьвязаныя зь ім дамаганьні рэгабілітацыі «вычышчаных» калісьці зь беларускай літаратуры пісьменьнікаў. У першую чаргу тут дасталося М. Ларчанку за зьмешчаны ў «Літаратуры і Мастацтве» ягоны арытыкул «Некаторыя пытаньні ў гісторыі беларускай літаратуры», у якім аўтар дамагаўся рэвізіі дачыненьняў да «Нашай Нівы», «Узвышша» ды патрабаваў рэгабілітацыі гэтых ворганаў і зьвязаных зь імі аўтараў. Дасталося й Ю. Пшыркову за ягонае дамаганьне рэгабілітацыі «Узвышша» і ўзвышэнцаў.

Далей, лічучыся з дакананым ужо фактам нядаўнага зрэгабілітаваньня, праўда толькі частковага, некаторых пісьменьнікаў, Броўка быў змушаны адцеміць: **«Мы ўсе рады, што сяньня разам з намі працуюць таварышы, творчасьць якіх была незаслужана забыта. Вы бачыце, што ў нашым друку пачалі зьяўляцца творы А. Александровіча, А. Звонака, М. Хведаровіча, С. Грахоўскага, С. Сушкевіча, А. Пальчэўскага, Я. Скрыгана, Г. Бярозкіна, Ю. Гаўрука, што на старонках нашых выданьняў друкуюцца творы М. Чарота, Ц. Гартнага, П. Галавача, Ул. Хадыкі, С. Баранавых, І. Харыка і іншых».**

Але тут-жа, выконваючы партыйны загад зьверху, Броўка быў змушаны сабе самому запярэчыць і дадаць, што не бязь віны іхная творчасьць была «незаслужана забыта». Ён прадаўжаў:

«Але мы не павінны забывацца і на ідэялягічныя памылкі, зробленыя ў свой час некаторымі зь іх, гаворку аб якіх ніяк ня выкінеш зь гісторыі разьвіцьця нашай літаратуры»

«Я прыпомню вам некаторыя зь іх. Памылковыя выступленьні ў друку Ц. Гартнага, тэатральная дыскусія, ліст трох, акраверш А. Александровіча, «Лісты да сабакі» Я. Пушчы і інш., правільна раскрытыкаваныя нашай грамадзкасьцю».

Варта прыпомніць, што ўсе гэтыя «ідэялягічныя памылкі», прыведзеныя Броўкам, гэта мужная абарона ўспомненых пісьменьнікаў у канцы 20-ых і пачатку 30-тых гадоў перад гвалтоўным бальшавіцкім наступам супраць беларускай на-

(Заканчэньне на 2-ай бач.)

Промахі заходняй прапаганды

Тыя што маюць магчымасьць бліжэй сачыць за халоднай вайной паміж Захадам і Ўсходам на адрэзку прапаганды, ня могуць быць ня ўражанымі недарэчнасьцю заходняй тактыкі.

Ходаньні за ўплывы перакінуліся цяпер галоўным чынам на краіны Азіі і Афрыкі, у якіх праходзіць буйны працэс фармаваньня новых адносінаў паміж быўшымі і цяперашнімі калёніямі, з аднаго боку, і эўрапэйскімі мэтраполямі — з другога. Бальшавікі, зразумела, стараюцца скарыстаць з кожнай нагоды, каб скіраваць эвалюцыю палітычных дачыненьняў у гэтых раёнах у жаданы імі напрамак. Нікому не сакрэт, што канчальная мэта Масквы — гэта падпарадкаваньне і бальшавізацыя гэтых краінаў, якія сёньня прадстаўляюць найбольш выгадны у гэтым сэнсе тэрэн з узгляду на эканамічную недаразьвітасьць, сацыяльную адсталасьць і імкненьне каляніяльных народаў да нацыянальнай свабоды і незалежнасьці. Аднак да свае мэты бальшавікі ня ідуць напралом. Ім залежыць напачатку вырваць гэтыя раёны з-пад уплыву Захаду, каб паслабіць апошні і, прыкідваючыся прыяцелям ўсіх пакрыўджаных, адкрыць дзьверы сваім ўплывам. І трэба сказаць, што бальшавікі добра разумеюць сытуацыю і ўмела яе выкарыстоўваюць. Яны ведаюць, што як галоднаму ў першую чаргу трэба хлеб, так нацыянальна прыгнечанаму — у першую чаргу нацыянальная свабода. І Крэмль, ня гледзячы на рэакцыйнасьць сваёй нацыянальнай палітыкі ў СССР, узьнёс на вышыню афіцыяльнага прынцыпу сваёй вонкавай палітыкі лёзунг нацыянальнай свабоды, незалежнасьці і сувэрэннасьці усіх народаў, свабодных і паняволеных. Гэты прынцып, у канстэкце іншых, ня менш гуманных, скланяецца бальшавіцкай прапагандай на ўсе лады і пры кожнай нагодзе. Ясна што гэтыя прынцыпы не зьяўляюцца нейкім новым вынаходзтвам «расейскага генія». Стадыя нацыяналізму — гэта непазьбежнае зьявішча на пэўнай ступені нацыянальнага разьвіцьця кожнага народу, і ў народаў даўжэйшы час нацыянальна паняволеных ён праяўляецца з асаблівай сілай.

Сёньня Захад мае хіба ўжо даволі нагодаў пераканацца, якую сілу хавае ў сабе імкненьне да нацыянальнага самавызначэньня. Хіба ўжо час адкрыць Захаду вочы на тое, што тысячы жаўнераў, у мільярдах выражаныя капіталы і матэрыяльныя сродкі ён мусіць ахвяроўваць на палагоджваньне розных міжнародных канфліктаў, выкліканых умелым выкарыстоўваньнем бальшавіцкай прапагандай нацыянальна-вызвольных імкненьняў народаў залежных ад заходніх вялікадзяржаў тэрыторыяў.

У Лёндане, Парыжы ці Вашынгтоне ломяць галовы над тым, у якой ступені ў Індanэзіі ці Альжыры партызанскі рух за нацыянальнае вызваленьне прасякнуты камунізмам. Але запытаўшыся ў такога партызана: хто ён — камуніст, ці нацыяналіст —, ён напэўна адкажа, што паміж камуністам і змагаром за нацыянальную свабоду ён ня робіць ніякіх розьніцаў.

☆

Мы дэкляравалі і дэкляруем, што мы за нацыянальнае самавызначэньне, за нацыянальную свабоду і незалежнасьць усіх народаў і з гэтага пункту гледжаньня падходзім да ацэнкі становішча іншых у гэтым пытаньні. Мы з задаваленьнем успрымаем кожны факт прызнаньня сувэрэннасьці якой-небудзь краіне, а факты такія на Захадзе вельмі частыя. Робіць гэта Захад з сваёй добрай волі, ці пад прымусам — гэта ня так ужо і важна. Важна, што на Захадзе гэты працэс працягваецца і мы ўпэўненыя, што спыніцца ён тады, калі ўсе народы, якія да гэтага імкнуцца, раней ці пазьней, атрымаюць поўнае задаваленьне сваіх нацыянальных амбіцыяў Але мы з трывогай сочым за тым, наколькі Захад ня ўмее выкарыстоўваць праяваў сваёй добрай волі ў пытаньні прызнаньня нацыянальных правоў паняволеным народам, каб разьбіць фальшывыя цьверджаньні бальшавіцкай прапаганды, якая коштам гэтай добрай волі Захаду умацоўвае і расшырае бальшавіцкія імпэрыяльныя пазыцыі.

Мы не разумеем, што перашкаджае Захаду ў нацыянальнай прапагандзе перайсьці ў контратаку. Фактаў-жа, хіба, хапае, каб пераканацца, што расейска-бальшавіцкая імпэрыя паўстала і пашыраецца шляхам найбольш жорсткага здушваньня нацыянальнай незалежнасьці нерасейскіх народаў. Чаму Захад, а перадусім ЗША, якія не абцяжаныя уласнымі нацыянальнымі праблемамі, не здоцыдуюцца аб'явіць, падобна бальшавіком, адным з прынцыпаў сваей вонкавай палітыкі нацыянальнае вызваленьне ўсіх народаў, і перадусім народаў самога Савецкага Саюзу? Чаму Захад, а перадусім ЗША, забараняюць сваім прапагандовым установам нават выразна гаварыць аб тым, што ў Савецкім Саюзе праводзіцца нацыянальная дыскрымінацыя і жорсткае здушваньне ўсіх праяваў нацыянальнага унезалежненьня паняволеных народаў? Фактаў хапае, каб пераканацца, што нацыянальная праблема стаіць там ня менш войстра, як ў Азіі ці Афрыцы. Трэба дзівіцца, што перадусім Амэрыканцы, якія вызначаюцца здаровым (камэрцыйным) разьлікам пры падходзе да спраў наагул, згаджаюцца плаціць такую вялікую цану, каб выкарыстаць свае праўдзівыя і ня менш эфэктоўныя аргумэнты такога-ж характару.

Няўжо «любоў» бальшыні кіруючых палітычных колаў Захаду да некаторых пластоў «вялікага расейскага народу» і пашана іхніх вялікадзяржаўніцкіх імпэрыялістычных амбіцыяў настолькі Захаду дарагая?

Дубовік

За мінулы тыдзень

(пс) 20 красавіка пасол СССР у Лёндане ўручыў ангельскаму прэм'еру Макміляну асабісты зварот Булганіна. Гэты зварот перадусім закранае палажэньне на Блізкім Усходзе й падчырквае нежаданьне пэўных колаў Ангельшчыны й іншых краінаў узяць на ўвагу законныя інтарэсы й правы краінаў арабскага сьвету. І вось вельмі характэрны сказ: «Напружанае палажэньне на Сярэднім Усходзе беспасярэдня пагражае бясьпечнасьці СССР . . .» Далей Булганін вучыць ангельскага прем'ера, як гэты мае вырашаць эканамічныя праблемы Вялікай Брытаніі.

Як бачым бессаромная нахабнасьць маскоўскіх сатрапаў пераступае межы элемэнтарнае прызвайтасьці. Інакш кажучы, яны крычаць: «Людцы, лавеце злодзея!»

У нармальных дачыненьнях між двума ганаровымі джэнтэльмэнамі за такую імпэртынэнцыю ў ваднага зь іх мусілі-б пасыпацца зубы. У дзяржаўных-жа ўзаемадачыненьнях ганаровыя справы выглядаюць інакш. І найбольш праўдападобна, што Макмілян будзе доўга й інтэлігентна тлумачыць Булганіну, што ён Булганін, ня мае слушнасьці, і што ён, Макмілян, вельмі шмат сэры і т. п.

☆

Далей у гэтым-жа самым звароце Булганін закранае пытаньне выпрабаваньняў атамнай і вадароднай зброі ды з адмысловым смакам падчырквае небясьпеку для брытанскіх абтокаў у выпадку атамнай вайны. Адносна гэтага апошняга пункту Булганін мае слушнасьць, бо найбольшая небясьпека атамнай вайны пагражае брытанскім абтокам. Аднак, паводля Булганіна, адзіны ратунак для Ангельшчыны, каб брытанскі леў стаў на калені й прасіў у маскоўскага мядзьведзя ласкі. Гэты нумар ня пройдзе . . .

Калі-ж ідзе аб атамныя выпрабаваньні. дык тут ізноў «Людцы, лавеце злодзея!», бо ў тым часе, калі Ангельшчына зь вялізарным прэсавым шумам рыхтуецца на абтоку Народжаньня ўзарваць адну вадародную бомбу, бальшавікі на працягу двух тыдняў моўчкі ўзарвалі пяць штук, пры чым небясьпечна засмурodзілі атмасфэру радыяактыўнымі часткамі, што ўжо ў Японіі баяцца есьці навет нявінных памідораў.

☆

Як слушна Булганін у сваім звароце адцеміў, Масква так турбуецца «законнымі інтарэсамі й правамі краёў арабскага сьвету», што ператварыла гэты раён у бочку пораху. Тут ужо ня толькі нафта, але й дынаміт. Апошнія падзеі ў Ярданіі выразна паказваюць, хто муціць ваду ня толькі ў Суэскім канале, але і ў Ярдане й Леванце. Вось характэрная зацемка з маскоўскага радыя: «Былы начальнік разьведкі ярданскай арміі, што цяпер знаходзіцца ў Дамаску, прывёз з сабой дакумэнты, якія сьведчаць аб наяўнасьці змовы ды сувязяў паміж палацовымі коламі й замежнымі аташэ ў Амане . . .»

У запраўднасьці-ж ярданскі канфлікт паўстаў у выніку інтрыгаў пракамуністычных элемэнтаў інсьпіраваных з Масквы. Маладому каралю Гусэйну часова ўдалося апанаваць палажэньне й зьліквідаваць камуністычную змову. аднак напружаньне далей існуе і выбух можа здарыцца ў кажную хвіліну, тымбольш, што Ізраэль выразна асьветчыў, што ён ня будзе глядзець абыякава на ператвараньне Ярданіі ў пляц манэўраў розных арміяў.

Што-б там ня здарылася, застаецца бясспрэчным, што напружаньне выклікалі інтрыгі Масквы.

Калі-б бальшавіком запраўды ўдалося апанаваць Блізкі Ўсход, першы каго-б яны павесілі, быў-бы Насэр. Сёньня-ж яны выкарыстоўваюць і нацкоўваюць амбіцыі гэтага фашызуючага дыктатара. Цяпер Насэр — вочка ў галаве Масквы, нацыянальны герой, змагар за свабоду. Другім такім сымпатычным прыяцелям Масква лічыць фэодальнага караля Сырыі. І падумаць — гэта-ж кіраўнікі «найбольш перадавой дэмакратыі», правадыры працоўнай клясы! . .

Што-ж — дыялектыка . . .

☆

Масква сваім шырокім, усіх-кахаючым і усё-абымаючым сэрцам патурбавалася й аб Гішпаніі.

Маскоўскае радыё у гішпанскай аўдыцыі перасьцерагае гішпанскі народ, што калі Гішпанія прыступіць да НАТО, савецкія атамныя бомбы могуць засмуродзіць атмасфэру над Ібэрыйскім паўабтокам.

Ужо ня шмат засталося краёў ў Эўропе й Азіі, якія Масква не перасьцерагала перад сваімі атамнымі бомбамі.

Шантаж у найшырэйшым маштабе. А можа хто й перапалохаецца . . .

У паняволенай Беларусі

Чым займаюцца беларускія школьнікі?

Статыстычная ўправа БССР паведамляла праз «Зьвязду» 19 лютага сёлета, што «ў школах усіх відаў, вучылішчах і тэхнікумах Беларусі навучаецца звыш аднаго мільёна 300 тысяч чалавек». Гэтае цьверджаньне, побач зь іншымі, яму падобнымі, запісана пад рубрыкай «павышэньне матарыяльнага і культурнага ўзроўню жыцьця народу».

Паняцьце вучня ў нармальным сьвеце неразлучна зьвязанае з паняцьцем хлапца ці дзяўчыны, якія ходзяць у школу, а дома адрабляюць лекцыі, адпачываюць, гуляюць або займаюцца дробнай хатняй работай. Але там, дзе «дыктатура пралетарыяту», — бальшыня паняцьцяў маюць іншае, часамі супрацьлежнае, значэньне як: «дэмакратыя», «свабода», «незалежнасьць», «дабрабыт», «капіталізм» і мноства іншых. Тое самае і з «вучнем». Даведаўшыся ад статыстычнае ўправы праз «Зьвязду» аб вялікай колькасьці вучняў на Беларусі, мы адначасна даведваемся аб тым, **што** такое вучань у краі «павышэньня матарыяльнага і культурнага ўзроўню народу».

Таго-ж самага 19 лютага «Зьвязда», паведамляючы пра «працоўнае выхаваньне школьнікаў» (загаловак), пісала: «Тры гады назад па ініцыятыву райкому партыі ў Дзяржынскім раёне была **ўведзена грамадзка-карысная праца для вучняў старэйшых клясаў у саўгасах, МТС і калгасах.** Вучні тут умеюць даглядаць жывёлу, прыгатаўляць кармы. Яны прымаюць удзел у палявых работах... Некаторыя зь іх у якасьці памочнікаў камбайнераў і прычэпшчыкаў бяруць удзел у зборы ўраджаю. У мінулым годзе 147 зьвеньняў, укамплектаваных вучнямі школ Дзяржынскага раёну, вырасьцілі больш за сто гэктараў кукурузы. **За работу ў жывёлагадоўлі, паляводзтве і гародніцтве школьнікам раёну налічана больш за 40 тысяч працадзён».**

«Вучні працуюць на заводзе» — пісала «Зьвязда» два дні перад гэтым. «Па серадах вучні 9-х клясаў 5-ае сярэдняе школы гор. Брэсту ўвесь дзень праводзяць на прадпрыемствах, дзе вывучаюць асновы прамысловай вытворчасьці... Выпускніца школы Вера Малыгіна вучыцца фрэзернае справы, а **Таня Мяльніцкая і Іра Бусьняцкая рыхтуюцца да эгзаміну на сьлёсара(!)».**

Праз два дні пасьля пададзеных статыстычнай ўправай «імпануючых» лікаў аб асьвеце ў савецкай Беларусі, ізноў чытаем у «Зьвязьдзе» загаловак: **«Школьнікі працуюць на палёх і фэрмах».** У інфармацыі паведамляецца, як на фэрмах калгасу «Жылічы» Кіраўскага раёну вучні мясцовае сярэдняе школы «праходзяць пяцідзённую практыку», як яны **«даглядаюць жывёлу, складаюць** рацыёны кармленьня кароў і сьвіней», як **«нарыхтоўваюць сывозяць на палі** і **кампастуюць торф** і **гной**, ачышчаюць насеньне, вывучаюць агратэхніку вырошчваньня сельскагаспадарчых культур...» І усё гэтае злачынства над школьнай моладзяй, усю гэтую бяссумленную эксплёатацыю савецкія міністэрствы прыкрылі праграмай гэтак званае «палітэхнізацыі», «набываньня спэцыяльнасьцяў». (17-цігадовыя Таня і Іра рыхтуюцца да эгзаміну на... сьлесара!). Тады, калі вучні заходніх школ рыхтуюцца да эгзамінаў з лаціны, гісторыі, замежных моваў, — беларуская школьная моладзь коштам свайго разьвіцьця павінна «кампаставаць торф і гной».

З.

Вывазы зь Беларусі ня спыняюцца

У «Зьвязьдзе» з 27 лютага сёлета быў зьмешчаны артыкул «начальніка Галоўнага ўпраўленьня па перасяленьню і арганізаванаму набору рабочых пры Савеце Міністраў БССР пад загалоўкам «Справа вялікае дзяржаўнае важнасьці». Як выяўляецца, гэтай «справай» сталіся вывазы беларускіх сем'яў «у раёны асваеньня цалінных зямель і ў леспрамгасы ўсходніх і паўночных раёнаў» савецкае імпэрыі. З артыкулу даведваемся, што зь Беларусі апошнімі часамі была вывезеная вялікая колькасьць працоўнае сілы ў Казахстан (Акмолінскую і Какчэтаўскую вобласьці). Аўтар артыкулу падае некалькі прыкладаў, цытуе лісты. «У селькагасарцель імя Кагановіча Шартандзінскага раёну Акмолінскае вобласьці, — піша ён, — ў 1956 годзе перасялілася 25 сем'яў з Маладэчанскае вобласьці». Як даведваемся далей з таго-ж артыкулу, у адзін толькі ўспомнены калгас у 1956 годзе прыбыло зь Беларусі 67 **сем'яў.**

У гэтым-жа нумары «Зьвязды» надрукаваная вестка з Полацку — «Трактарысты едуць у Казахстан». У ёй чытаем: «Вучылішча мэханізацыі сельскае гаспадаркі № 13 сёмы раз выпускае маладых мэханізатараў і адначасова праводзіць новы набор навучэнцаў... 110 з 270 трактарыстаў-машыністаў едуць працаваць у саўгас імя Гэрцэна Кутанайскай вобласьці...

«Вучылішча адпраўляе на цаліныя землі ўжо ня першую партыю спэцыялістаў...»

«Зьвязда» з 21 лютага зьмясьціла была «дарожныя нататкі» нейкага Ўласава пра «Беларусаў на Сахаліне». З нататак даведваемся пра новыя мясцовасьці на Сахаліне засельваныя вялікай колькасьцяй Беларусаў з самых розных куткоў нашае бацькаўшчыны, аб чым сьветчаць назовы вуліц і цэлых частак пасёлкаў.

Як паказалі апублікаваныя бальшавікамі ўвесну леташняга году статыстыкі, у БССР ад 1950 г. да 1956 паменшала на два з палавінай мільёны насельніцтва. Як даводзіць цяперашняя прапагандовая кампанія на Беларусі, Масква ня спыніла выпустошваньня нашага краю з карэннага жыхарства і працоўнае сілы.

Савецкае плянаваньне

(«Зьвязда», 27. 2. 57). Да гэтага часу адходы млынакамбінатаў БССР не выкарыстоўваюцца на месцы, а адпраўляюцца на адзін з рыскіх заводаў, адкуль у выглядзе камбінаваных кармоў зноў прысылаюцца ў рэспубліку...

Беларуская кантора «Галоўмэталязбыт» мае два склады: у Менску і ў Гомелі. Штомесяц у Менску грузяць 70 вагонаў мэталю, у Гомелі — 100 вагонаў. Аднак частка гэтых перавозак сустрэчная. У трэцім квартале 1956 году было заплянавана адправіць з Гомелю ў Менск 89 вагонаў, а зь Менску ў Гомель — 41 вагонаў. Апрача таго, з Гомелю на розныя станцыі ў кірунку на Менск было адпраўлена яшчэ 248 вагонаў мэталю. Насустрач ім Менск адгрузіў 85 вагонаў...

* * *

(«Зьвязда», 17. 2. 57). Аршанскі ільнакамбінат і Віцебскі дывановы камбінат падпарадкаваны аднаму і таму-ж Міністэрству лёгкай прамысловасьці БССР. За год Аршанскі камбінат выпускае 40 тысяч тон пражы 2,5 -3 нумароў. Менавіта такі гатунак патрэбен для вырабаў дываноў. Было-б зусім лягічна, каб 1.300 тон такое пражы — гадавая патрэбнасьць Віцебскага камбінату — дастаўлялася ягоным аршанскім суседам. У міністэрстве аднак плянуюць інакш. Тут чамусьці пастанавілі аршанскую пражу адпраўляць на шматлікія ільнапрадзільныя хвабрыкі, разьмешчаныя за межамі Беларусі. Віцебскаму-ж камбінату вызначылі на такую па сутнасьці невялікую колькасьць сыравіны чатырох пастаўшчыкоў, якія знаходзяцца ў Іванаўскай і Ленінградзкай вобласьцях (за тысячы кілямэтраў).

ПАДЗЯКА

Апрача зьмешчаных у нумарох 8 і 9 «Бацькаўшчыны», а так-жа пералічаных у нумары 9 прывітаньняў з нагоды пяцідзесяцігодзьдзя майго жыцьця й трыццацігодзьдзя маей нацыянальна-грамадзкай дзейнасьці, пазьней на мае рукі й на адрас рэдакцыі «Бацькаўшчыны» прыйшло рад яшчэ новых прывітаньняў, за якія хай мне будзе дазволена выказаць на гэтым месцы маю шчырую падзяку.

У першую чаргу шчыра дзякую маей былай гімназіяльнай настаўніцы спадарыні Юльяне Дубейкаўскай, польскаму пісьменьніку й журналістаму спадару Язэпу Мацкевічу, беларускаму кампазытару й навукоўцу спадару праф. Міколе Куліковічу, беларускаму пісьменьніку спадару Юрку Віцьбічу, беларускаму навукоўцу спадару праф. др. Янку Станкевічу, беларускаму градзкаму дзеячу спадару др. В. Жук-Грышкевічу й ягонай Паважанай Жонцы спадарыні Раісе Жук-Грышкевічысе, спадару др. Аляксандру Орсе й ягонай сям'і, спадару праф. М. Нікану, спадару др. Аўгену Вярбіцкаму, сям'і сп. сп. Шыманцоў, Крывіцкаму (Беларускаму) Навуковаму Таварыству Пранціша Скарыны, беларускай ньюёрскай газэце «Беларус», рымскаму беларускаму часапісу «Зьніч», якія зьмясьцілі прывітаньне на сваіх бачынах, а так-жа Беларуска-Амэрыканскаму Задзіночаньню, Аддзелу ў Дэтройце. Усім шчырае беларускае дзякуй!

Др. Ст. Станкевіч

Мюнхэн, 15 красавіка 1957

„Буржуазны нацыяналізм“ — найвялікшая небясьпека

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

цыянальнай культуры. Значыцца і тут «буржуазны нацыяналізм», у свой час «правільна раскрытыкаваны нашай грамадзкасьцю», як цынічна цяпер заяўляе Броўка.

Галоўнае абвінавачаньне пісьменьнікаў супраць беларускага «буржуазнага нацыяналізму» ўзяў на сябе першы сакратар камуністычнай партыі Беларусі К. Мазураў. У сваім выступленьні камуністычны верхавод Беларусі заявіў:

«Буржуазныя нацыяналістыя — зраднікі радзімы — зьлейшыя ворагі будаўніцтва сацыялізму ў нашай краіне. Яны зьяўляюцца агентамі амэрыканскага імпэрыялізму. Нацыяналістых — гэтых зраднікаў свайму народу — амэрыканская разьведка выкарыстоўвае ў сваіх брудных справах. Таму нам трэба быць пільнымі і даваць рашучы адпор усякім праявам буржуазнага нацыяналізму».

Такога войстрага абвінавачаньня супраць «буржуазнага нацыяналізму» і такіх алярмуючых заклікаў да змаганьня зь ім мы ўжо ня чулі з вуснаў афіцыяльных партыйных кіраўнікоў Беларусі ад пагромных 30-ых гадоў. Намаганьне зьвязаць беларускіх «буржуазных нацыяналістых» з агентурнай дзейнасьцю амэрыканскае разьведкі мае перад сабой нядвузначную мэту. Гэта ня што іншае, як спроба запалохаць беларускіх пісьменьнікаў, што нацыянальныя імкненьні ў іхнай творчасьці, могуць пацягнуць за сабой такія-ж непажаданыя кансэквэнцыі як і за агентурна-шпіёнскую дзейнасьць на карысьць амэрыканскага імпэрыялізму Пытаньне беларускага «буржуазнага нацыяналізму» ў сучаснай беларукай савецкай літаратуры, відаць, на толькі войстрае, актуальнае й небясьпечнае, што патрэбныя былі аж такія пагрозы. З гэтае-ж, відаць, прычыны, пытаньню змаганьня з «буржуазным нацыяналізмам» было прысьвечана неапошняе месца і ў канчальнай рэзалюцыі пленуму. У ёй, між іншым, чытаем:

«Пленум падкрэсьлівае, што ваяўнічая партыйнасьць і няпрымірлівасьць у дачыненьні да ўсякіх праяў буржуазнай і буржуазна-нацыяналістычнай ідэялёгіі, братняя дружба зь вялікай рускай культурай зьявяцца асновай дзейнасьці беларускіх пісьменьнікаў у далейшым».

«Літаратура і Мастацтва» за 20 і 23 сакавіка, зь якой бяром матарыялы аб пленуме беларускіх савецкіх пісьменьнікаў, зьмясьціла поўнасьцю адно толькі даклад Пятруся Броўкі. Усе-ж іншыя выступленьні, у тым ліку й прамову першага сакратара ЦК камуністычнай партыі Беларусі Мазурава передала ў кароткіх рэдакцыйных пераказах і ўрыўках. Таму няма пэўнасьці, ці ўсе найбольш цікавыя для нас высказваньні пленуму знайшлі сваё поўнае адлюстраваньне ў справаздачы «Літаратуры і Мастацтва». Але і з гэтай няпоўнай справаздачы бачым, што некаторыя пісьменьнікі сьмела прабавалі адбіваць атакі палітрука ў беларускай літаратуры Броўкі і партыйнага кіраўніка Беларусі Мазурава.

Гэтак М. Ларчанка, палемізуючы з Броўкам і з артыкулам Л. Абэцэдарскага й А. Сідарэнкі «За ідэйную чыстату нашых літаратурных пазыцыяў», астаўся ў васнаўным пры сваіх паглядах. У справаздачы аб гэтым сказана: **«Прызнаўшы сваю памылку ў ацэнцы дзейнасьці А. Гаруна, ён, аднак, адстойваў сваю пазыцыю адносна «Нашай Нівы», выказаную ім у артыкуле «Некаторыя пытаньні ў гісторыі беларускай літаратуры».** У іншым месцы справаздачы чытаем: **«І. Мележ спыніўся таксама на пытаньні неабходнасьці барацьбы як з буржуазным нацыяналізмам, так і зь вялікадзяржаўным шавінізмам».** Іншымі словамі, пісьменьнік Мележ сказаў, што калі неабходна змагацца зь беларускім «буржуазным нацыяналізмам», дык у ня меншай меры трэба змагацца зь вялікадзяржаўным расейскім шавінізмам, г. зн. з шалеючай і ўзаконенай сяньня русыфікацыяй усіх праяваў беларускага жыцьця. Як бачым, сказана ня мала. З маскоўскай «Литературной Газеты» за 26 сакавіка даведваемся, што і крытык А. Адамовіч не згадзіўся з устаноўкамі Броўкі й Мазурава і таму стаўся прадметам войстрага заатакаваньня. Аб ім чытаем: **«Ня з усімі выказваньнямі (А. Адамовіча — Рэд.) можна згадзіцца. Напрыклад, у палемічным запале А. Адамовіч назваў беларускую пісьменьніцкую арганізацыю літаратурнай правінцыяй, да якой позна даходзяць новыя павевы і ў якой працьвітае прыгнёт крытычнай ініцыятывы».**

Апошні пісьменьніцкі пленум у Менску мае для нас вялікае гістарычнае значэньне. Ён вымоўна паказаў, што, ня гледзячы на сыстэматычную акцыю выкарэньваньня з душы народу беларускае нацыянальнае ідэі, заціраньня ўсіх праяваў ягонае нацыянальнае самабытнасьці й апрычонасьці ды прымусовую русыфікацыю, што трывае ўжо цэлыя дзесяцігодзьдзі, бальшавіком усё-ж не ўдалося дасягнуць свае праступнае мэты. У часы найбольшага абнагленьня бальшавіцкага тэрору гэтая ідэя захавалася ў патэнцыі беларускага народу, а цяпер, калі бальшавіцкая сыстэма, а разам зь ёй і сыстэма тэрору часова аслабла, яна выйшла ўзноў наўзьверх і сталася магутнай рухаючай сілай, грознай і небясьпечнай для бальшавізму.

Язэп Каранеўскі

Зінаіда Бандарына 5)

Ой, рана на Йвана

(Старонкі маленства Янкі Купалы)

ЖАДАНЫ ГОСЬЦЬ

Пачаліся лютаўскія завірухі. Глуха й журботна шумеў лес. У засьнежанае акно нехта пастукаўся.

— Скокні, Янка, адчыні дзьверы! — пачуўся бацькаў голас.

Янка прытуліўся да печы, чытае. Цяжка яму адарвацца ад кнігі.

— Не чапай яго, цэлы-ж дзень дапамагаў табе ў лесе. Сядзі, Ясь, я сама... — запярэчыла маці й пайшла ў сенцы.

У хату ўварваўся халодны вецер. Янка ўбачыў, як усьлед за маці ўвайшоў засьнежаны незнаёмы чалавек. Бараду, вейкі й бровы яму апушыў белы сьнег, увесь ён быў падобны на засыпанага сьнегам лесавіка, хоць, відаць, доўга абтрасаўся, пакуль зайшоў. Зачыніўшы за сабой дзьверы, ён павітаўся і маладым гучным голасам складна загаварыў:

— Прымайце, людзі добрыя, малайца, Сьцяпана Песьляка-ўдальца!

— Як-жа ня прыняць?! Добры гаспадар у такое надвор'е й сабаку з двара ня выганіць. Праходзьце да печы, абагрэйцеся ды за стол сядайце! — замітусілася Бянігда, спрытна вымаючы на прыпечак чыгун з гарачай капустай.

Сьцяпану Песьляку спадабалася ветлівая гаспадыня. Дзень ён пражыў, два... Пагаліўся, адразу намаладзеў. Пачаў прасіцца да Луцэвічаў у парабкі.

— Што каму суджана, дык і пехатой таго не абыдзеш і канём не аб'едзеш...

— Былі-б у мяне дочкі дарослыя, у прымакі ўзяў-бы... Парабкаў ня нам трымаць... адказаў Дамінік.

— Што прымак, што парабак — адзін табак. Я за славаю ды багацьцем не ганюся, а табе ў гаспадарцы спатрэблюся. Давай па руках!

Ударылі па руках. А Янка ўсё слухаў-бы ды не наслухаўся — гэтак складна гаворыць малады парабак. Як толькі растаў сьнег і Пясьляк упяршыню пайшоў запрагаць валоў у плуг, стралой за ім паімчаўся й Янка.

— Бач ты! — зьдзівіўся бацька. — Ня любіў Янка наш зямлю, а цяпер сілай яго ня ўтрымаеш. Што за прычына?

Сярод пагоркаў раськінуліся палеткі. Дзе корч на іх тырчыць, дзе каменьне. Сьпяваюць высока ў паднябесьсі жаваранкі. Пагаспадарску ўздоўж узараных баразнаў ідуць гракі, выбіраюць чарвякоў. Па пятах за Песьляком ідзе й Янка. Часта нагінаючыся, ён выбірае каменьне, ськідае яго ў кучы, а сам слова ў слова запамінае казкі ды народныя паданьні, якія расказвае яму Пясьляк. Пра сьмелую Бандароўну пачуў ад яго Ясь, пра харобрага Машэку і старога гусьляра.

За дзень стоміцца, напрацуюцца абодва.

Надыйдзе ноч, раськідаецца ў сьне Янка, сьніцца яму сівы гусьляр, чуе ён грозную песьню-праўду пра тырана, сквапнага князя. Не, не закапалі адважнага гусьляра жывым у зямлю, не памёр ён. Янка бачыць яго жывога, ён працягвае яму гусьлі, загадвае: бяры, сынку, гуслі. Гладзіць па галаве. А побачы прыгожуня Бандароўна. Яна белая, як палатно, выбеленае расою й сонцам, па твары струменіцца кроў, а вочы гараць агнём, прыцягваюць да сябе, гавораць. Усё, як у песьні, бачыць і помніць Янка:

Уцякла Бандароўна
У цёмныя лугі,
Ды злавілі Бандароўну
Хаміцкага слугі...
. . . .
— Ой, лепей, пан Хаміцкі,
Ў сырым пяску гніці,
Як за панам за Хаміцкім
Ў атласе хадзіці.

Добра сказана! А як яшчэ мацней сказаць пра багацьце й грошы, пра большую за іх сілу Бандароўны, яе праўду? Ня сьпіць, шукае гэтых слоў Янка.

Раніцай Бянігда з трывогай глядзіць на худы, бледны твар любімага сына. Ці не захварэў ён? І Янка глядзіць на маці, хоча папрасіць, каб купіла яна яму гусьлі або скрыпку. Пабег-бы ён у зацішак, дзе няма людзей, вучыўся-б там граць. А пасьля пачуе яго песьні нарад, зьбярэцца й пойдзе ўсьлед за Янкам шукаць праўду.

Дзе пачуе ён музыку — усё кіне, бяжыць, слухае.

Неяк паказаўся на прыгорку лірнік, вёў яго за руку павадыр—невялічкі хлопчык у шэрай сьвітцы. Янка зьбіраўся па ваду, а як убачыў іх, кінуў на парозе вядро, стрымгалоў выскачыў з хаты, адным махам дабег да прыгорку. Там, на скрыжаваньні дарог, стаяў шчарнелы крыж і ля мяжы ляжаў урослы ў зямлю, пакрыты мохам вялізарны камень. На камені сьляпы лірнік і хлапчук абедалі. Янка прысеў ля іх і як зачараваны глядзеў на ліру. Надта-ж зайздросьціў ён свайму аднагодку-павадыру. Хацелася замяняцца зь ім месцам — штодня слухаць новыя казкі, музыку, блукаць па сьвеце зь сяла ў сяло. Абудзіў яго голас маці, якая з двара клікала яго:

— Гаварыла-ж прынесьці вады із студні. Не паслухаў.

Лірнік абцёр далоняй сівыя вусы, даўгую бараду й нечакана папытаўся:

— Каго клічуць?!

— Мяне! — утаропіўшы вочы ў зямлю, нехаця адказаў Янка.

— Калі клічуць — трэба ісьці. А любіш музыку, то сам вучыся граць. Прасі бацьку, каб купіў на кірмашы жалейку. Будзеш старэйшых слухаць, памяні маё слова, купіць. Я таксама табе падарунак прынясу, як прыйду другі раз.

Раніцай у нядзелю Янка выбраў зручную хвіліну, папрасіў у маці, каб купіла яму ў мястэчку жалейку.

Потым колькі разоў бегаў да каменя на скрыжаваньне дарог, сустракаць бацькоў. Ня мог дачакацца, калі яны вернуцца з рынку.

А як прыехалі й маці аддала свайму Янку жалейку, колькі было радасьці! Ён і на хвіліну зь ёю не расставаўся. Граў на кухні, у гумне, у лесе, дзе пасьвіў коней. Навет кладучыся спаць соваў яе сабе пад падушку. Чакаў, калі ўсе паснуць, каб паціху яшчэ хоць разок зайграць на дзівоснай дудачцы.

— Пакінь ужо, галава ў мяне развальваецца ад тваёй музыкі, — просіць маці. Янка прыкінецца, што сьпіць. Праз хвіліну зноў грае.

Ды здарылася так, што ў полі ён трапіў пад дождж і жалейка расклеілася. Янка ледзь ня плакаў. Разам із сваім сябрам Песьляком хадзілі яны да крамніка па клей. Клеілі, майстравалі — усё дарма, больш яна ня грала. Вярнуўшыся дадому, Янка з абурэньнем гаварыў сёстрам і бацьку:

— Гэта ашуканцы яе рабілі, каб толькі людзей зводзіць.

Сьвяткаваньні Сакавіковых урачыстасьцяў

(Працяг з папярэдніх нумароў)

ДЗЕНЬ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ Ў ТАРОНТА

Пётра Конюх — вялікі мастак песьні, у Таронта

Сёлетняе, вельмі ўрачыстае, сьвяткаваньне 39-х угодкаў незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі адбылося ў Таронта ў нядзелю 17-га сакавіка. Было яно перанесена на тыдзень наперад таму, што наш слаўны сьпявак бас Пётра Конюх згадзіўся ў гэты дзень даць у Таронта канцэрт. Дык дзьве урачыстасьці былі спалучаны ў вадну.

Сп-р Конюх прыехаў зь Нью Ёрку. У сыботу 16-га сакавіка ў хаце сп-ра К. Акулы адбылося супольнае прыняцьце для сьпевака. Сабралася ладная грамада сяброў ЗБК з Таронта і Ашавы. Пры супольнай вячэры і песьнях вечар прайшоў вельмі ўдала.

У нядзелю адбылася ўрачыстая Сьв. Літургія ў царкве на 1000 Дандэс вул. Акадэмія і Канцэрт пачаліся а гадз. 4-й папаўдні ў вялікай залі польскага народнага дому на Кралмонт вул.

Адкрыў Акадэмію старшыня ЗКБ сп-р інж. Я. Бруцкі, прывітаўшы прысутных і гасьцей. З прынагодным дакладам выступіў др. В. Жук, які большую частку яго прысьвяціў нашай ролі і абавязкам, вынікаючым з Акту 25-га Сакавіка і з факту, што знаходзімся мы ў вольным сьвеце.

Ад канадыйскіх уладаў прысутных віталі: ад Іміграцыйнага Дэпартамэнту — сп-ня Грант і ад Прагрэсыўна- Кансэрватыўнай Партыі — сп-р Артур Малоні — кандыдат ад акругі Паркдэйл у фэдэральны парлямант на наступных выбарах. У сваіх прывітаньнях яны добра выказалі знаёмства праблемаў нашай паняволенай Бацькаўшчыны і нашай эміграцыі ў Канадзе, адназгодна жадаючы бачыць Беларусь у сям'і вольных народаў. Ад мясцовай Казацкай Станіцы вітаў прысутных сакратар Станіцы сп-р А. Кацельнікаў.

Сп-ня д-р Раіса Жук добра дэклямавала паэму Янкі Купалы — «На куцьцю». Заганай было тое, што дэклямаатарка не карысталася мікрафонам, які стаяў побач і дзеля гэтага значная частка паэмы ня была чуваць на залі, дзе было шмат людзей, якія слабавіта разумеюць беларускую мову, асабліва мову паэзіі. Падчас акадэміі камэнтары паангельску даваў сп-р К. Акула, які й правадзіў акадэмію.

Песьні сп-ра Конюха пры акампаніямэньце дасканалага піяністы сп-р Бучынскага Вольтэра цешыліся надзвычайным посьпехам. Праграма была шырокая. Сп-р Конюх выканаў народныя і клясычныя песьні ў беларускай, польскай, расейскай, украінскай, нямецкай, ангельскай і італьянскай мовах. У праграме былі творы Шубэрта, Рубінштэйна, Дэнца, Кларка, Чайкоўскага, Рэвуцкага, Карповіча, Вэрды і Бойто.

Дакладнейшую крытыку выкананьняў нашага мастака пакінем прафэсыяналам. Можам тут толькі адцеміць, што, як нядаўна Беларусы Нью Ёрку, можам аднагодна паўтарыць, што «ня было яшчэ ў Беларусаў такога сьпевака». «Але-ж гэта й сьпевак! Які цудоўны мае голас. Ня чулі мы яшчэ такога ў жыцьці і слухалі-б яго, здаецца, без канца» — гаварылі захопленыя чужынцы. І мы, Беларусы, поўнасьцю зь імі згаджаемся. Шкада толькі адно. Вычувалася цэлы час, што для гэтага гаротнага сына беларускага селяніна, які задарма парупіўся да нас аж зь Нью Ёрку, каб славіць тут беларускае імя сваім голасам, былі неадпаведнай як заля, так і ў значнай меры — аўдыторыя. Сем'і з малымі дзецьмі, якія цэлы час не ўважаюць, занятыя сваймі дзіцячымі справамі, расьсейваюць увагу сьпевака, перашкаджаюць яму. Сьпявак быў фактычна бяз рамак. Які-ж-бы цудоўны мог ён даць канцэрт і як шырака разьнесьці славу Беларуса, калі-б яму была на дапамогу сымфанічная аркестра і сцэна Мэтрополітан Опэры ці Ковэнт Гардэн. Там ягонае месца. Мы, Беларусы з Таронта, бязьмерна яму ўдзячныя за ягоную ахвярнасьць для мясцовае нашае калёніі, ад усяго беларускага сэрца пасяброўску жадаем: Дапамажы яму, Божа!

Тарантанскія газэты «Стар» і «Глоб энд Мэйл» замясьцілі зацемкі аб беларускіх урачыстасьцях.

БЕЛАРУСКІЯ ПЕСЬНІ НА СіБіСі

З нагоды 39-х угодкаў абвешчаньня незалежнасьці БНР у пятніцу 22-га сакавіка на праграме «Сонгс оф май піпл» палова часу было прысьвечана беларускім танцам і песьням. Сп-р Раманаў, як і раней, даў дасканалую праграму зь цікавымі прынагоднымі камэнтарамі ад сп-ні Л. Зубрак. Былі выкананыя «Бульба» і «Лявоніха» аркестрай сп-ра Раманава і хорам цудоўна прасьпяваныя «Вярба» і «Беларусі». Асабліва апошняя песьня прыпала да сэрца нашым слухачом, а з боку сп-ра Раманава гэта быў вельмі добры і прыгожы падарак Беларусам на іхнае найбольшае нацыянальнае сьвята.

Радзім усім беларускім слухачом па цэлай Канадзе пісаць у СВС, даваць свае заўвагі аб праграмах і дамагацца, каб перадавалі іх часьцей. Чым больш нас напіша, тым часьцей будуць перадаваць нашыя песьні. Пісаць трэба на наступны адрас: Producer Songs of My Peaple, CBC, 354 Jarvis Str. Toronto, Ont.

М. К-р

ВІНІПЭГ (КАНАДА)

Беларуская грамада ў Вініпэгу, ані сваёй колькасьцяй, ані сваім сацыяльным становішчам, ніяк ня можа дараўноўвацца да такіх буйных беларускіх грамадаў, як Таронта ці Монтрэаль. Аднак, на думку ніжэй падпісанага, ня гледзячы на сваю колькасьць, Беларусы Вініпэгу сёлета ўрачыста адзначылі 39-ыя ўгодкі абвешчаньня незалежнасьці БНР.

У дзень 25-га сакавіка ў гонар беларускага нацыянальнага сьвята, паводля заведзенай ад непамятных часоў традыцыі ў горадзе Вініпэг, на адным з вышэйшых будынкаў гораду (будынак „Free Press») быў узьняты на машт. побач з канадыйскім і грэцкім (Грэкі таксама маюць у гэты дзень свае ўгодкі незалежнасьці), наш бел-чырвона-белы вялізарны сьцяг, адумыслова зроблены дзеля гэтае ўрачыстасьці.

З гэтае гістарычнае нагоды мясцовая англамоўная газэта „Free Press“ за 25-га сакавіка ў сваім перадавым артыкуле п. заг. «Дзень Беларусі» пісала: «Сяньняшняя Беларусь (маецца на ўвазе БССР — Рэд.) — гэта ня выраз нацыянальнае волі, а хутчэй твор савецкіх інтарэсаў».

Пішучы гэтыя словы прыпамінаецца заўвага на бач. 461 першага тому збору твораў Кандрата Крапівы, выдадзенага летась у Менску, у якой тлумачыцца, што «у беларускіх нацыяналістых **быў** (падкр. М. В.) трохкаляровы, бел-чырвона-белы сьцяг». Вышэй-жа пададзены факт паказвае, што ён ня толькі быў, але й **ёсьць**.

Урачыстая Сакавіковая Акадэмія адбылася тут сёлета 31 сакавіка ў нядзелю, у украінскай чытальні «Просвіта». Пасьля адкрыцьця Акадэміі сп. Уладзімерам Гуцькам, спадарычня Ганна Раскавец, за «Беларускім Голасам», зачытала ў ангельскай мове прывітаньне Беларусам Канады ад канадыйскага прэм'ера.

Паэт Мікола Вярба даў даклад ад утварэньні БНР у 1918 г., дакладчык разглядзеў усе тыя культурныя, сацыяльныя й эканамічныя выгады, якія давала нашаму народу БНР, ды тыя няшчасьці, што церпіць наш народ у чужой па форме й зьместу нашаму народу БССР. Асабліва запамінаюцца словы, калі дакладчык паказаў сацыялістычнае (чытай — расейскае) паняцьце незалежнасьці, якое дае «права» чужой расейскай нацыі, зь «незалежнай дзяржавы завершанага сацыялізму» — Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, **вывозіць яе жыхароў** у чужы небеларускі край — Сібір!

Пасьля ўрачыстасьці быў наладжаны супольны сяброўскі пачастунак.

М. С.

ЛЁНДАН, ОНТ. (КАНАДА)

Жыцьцё беларускае калёніі ў Лёндане (Онт.) апошнімі часамі робіцца ўсё больш і больш рухлівым ды цікавейшым. Надзвычай удала была праведзена гадавая сходка сяброў Згуртаваньня Беларусаў Канады мясцовага аддзелу. Сходка адбылася ў нядзелю 30-га сакавіка.

Пасьля адчытаньня справаздач уступаючай управай, сход вынес падзяку старшыні аддзелу сп. Шусту й сакратару сп. Іваноўскаму. У новы ўрад былі выбраныя аднагалосна: на старшыню — сп. Лявон Жураўскі, на заступніка старшыні — сп. Мікола Шуст і на сакратара — сп. Віктар Іваноўскі. Намеціўся даволі абшырны плян працы на будучыню, а перадусім пастаўлена старацца пабольшыць шэрагі аддзелу. Урад мае замер уладзіць некалькі пікнікаў, каб пабольшыць фінансавыя сяродкі аддзелу.

Гэтага-ж самага дня былі адзначаныя 39-ыя ўгодкі абвешчаньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі. На тэму гэтага сьвята прамаўляў др. Барыс Рагуля.

Пасьля афіцыйнае часткі гэтага сходу адбыўся сяброўскі пачастунак, за наладжаньне якога належыцца падзяка спадарыням Марыі й Гэлен. Разыходзячыся, усе прасілі, каб такія сходы ладзіць часьцей.

Прысутны

Адрас нашага аддзелу:

Byelorussian Alliance in Canada
Branch London Ont.
777 Little Grey Street
London Ont.

(Працяг на 4-ай бачыне)

Трэйці пленум пісьменьнікаў Беларусі

Трэйці пленум праўленьня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі, што адбыўся 18 і 19 сакавіка сёлета ў Менску, ня меў творчага характару навет у няпоўным разуменьні гэтага слова. Выконваючы заданьне ЦК КПБ, арганізатары й кіраўнікі пленуму палажылі ў васнову ягонае двухдзённае працы праверку выкананьня беларускімі пісьменьнікамі «мудрых» пастановаў і дырэктываў XX зьезду КПСС — справу абароны й прапаганды ў творчасьці мэтаду г. зв. «сацыялістычнага рэалізму», справу «барацьбы супраць буржуазнае ідэялёгіі, супраць перажыткаў капіталізму ў сьведамасьці людзей», з тым, каб «адкрытыя шалёныя атакі на марксіцка-ленінскія ідэялягічныя пазыцыі, — як сказаў Кандрат Крапіва ў свaей уступнай прамове на пленуме — не маглі прышчапіць нам заразу сцэптыцызму і анархічнае распушчанасьці».

Зь вялізарным дакладам — «Становішча беларускай савецкай літаратуры пасьля XX зьезду КПСС і яе задачы» выступіў старшыня праўленьня Саюзу, даўно вядомы палітрук у беларускай літаратуры Пятрусь Броўка, Прыгадаўшы прысутным, што «праз шэсьць месяцаў народы нашай вялікай радзімы, а разам зь імі ўсе прагрэсыўныя людзі сьвету будуць сьвяткаваць надзвычайную падзею ў гісторыі чалавецтва», г. зн. 40-ую гадавіну бальшавіцкага перавароту, ён адразу пакланіўся «старэйшаму брату» і сказаў, што беларуская літаратура «вучылася на лепшай спадчыне вялікай рускай літаратуры...»

Дагадзіў Броўка і свайму безпасярэдняму гаспадару — першаму сакратару ЦК КПБ Мазураву: «Камуністычная партыя Беларусі і яе Цэнтральны Камітэт зь неаслабнай увагай цікавіліся разьвіцьцём нашае літаратуры, накіроўвалі яе на вырашэньне важнейшых задач, выпраўлялі нашы хібы, вучылі нас, каб нашая творчасьць была заўсёды карыснай народу». Ведаем, якую вялізарную шкоду спрычыніла гэтая «неаслабная цікавасьць» партыі беларускай культуры ў 30-37 гадох. Ведаем і тое, што да пагрому найлепшых пісьменьнікаў, творчасьць якіх запраўды была **карыснай** народу, спрычыніўся і палітрук Броўка.

І вось цяпер, калі ўсё больш і больш пісьменьнікаў пачынае пераконвацца ў нярэальнасьці і няжыцьцёвасьці мэтаду «сацыялістычнага рэалізму», калі ўсё мацней і мацней чуюцца галасы аб свабодзе творчасьці, аб вызваленьні з абцугоў партыйных дырэктываў і кантролю, абаронЬнік «генэральнай лініі» той самы Броўка аўтарытэтна й катэгарычна заявіў пленуму: «Партыя кіравала і будзе кіраваць літаратурай і мастацтвам, і кажны ведае, што гэта не парушае творчага разьвіцьця асобы мастака і што гэта неабходна. Нам патрэбны творы, якія павінны рухаць наша жыцьцё наперад. І тварыць іх мы павінны заўсёды, кіруючыся праверaным прынцыпам партыйнасьці ў літаратуры. XX зьезд вельмі выразна акрэсьліў задачы, якія стаяць перад савецкай літаратурай. Ён узброіў нас рашэньнямі, паводля якіх мы павінны змагацца за перамогу нашае ідэялёгіі». Пасьля гэтага дакладчык навaліўся на «прадстаўнікоў буржуазнае ідэялёгіі» і пагрозьліва сказаў: «Яны хацелі-б вырваць такі адказны ідэялягічны участак, як мастацкая літаратура, спад кіраўніцтва партыі. Але ім ня ўдасца дамагчыся гэтага».

Дык як-жа разумее Броўка і ягоны гаспадар Мазураў пададзеную імі цытату зь Леніна: «Кажны мастак, — гаварыў Ленін — усякі, хто сябе такім лічыць, мае права тварыць свабодна, згодна свайму ідэялу, незалежна ні ад чаго». Гэта-ж поўная супярэчнасьць! Партыйнае кіраўніцтва і партыйны кантроль ніяк ня йдуць упоруч зь ленінскім, дзе гаворыцца, што ў творчасьці «неабходнае забясьпечаньне вялікага прастору прыватнай ініцыятыве, індывідуальным нахілам, прастору думцы і фантазіі, форме і зьместу».

Баронячы партыйнасьць у літаратуры і мэтад сацыялістычнага рэалізму, Броўка ня толькі крытыкаваў беларускіх пісьменьнікаў і крытыкаў, але моцна нападаў на Дудзінцава за ягоны раман «Ня хлебам адзіным», на Граніна за ягонае апавяданьне «уласная думка», на Слуцкага, Паўстоўскага, Сіманава ды іншых. Ганьбіў пісьменьнікаў гэтак званага «сацыялістычнага лягеру» — вугорскіх і польскіх — Сланімскага і Кота. Страшэнна не падабаецца камуністаму Броўку і тое, што й «тэатр Янкі Купалы празьмерна захапіўся п'есамі заходняэўрапэйскіх драматургаў і ставіў іх адну за адной».

Пятрусь Броўка выказаў «радасьць», «што сягоньня разам з намі працуюць таварышы, творчасьць якіх была незаслужана забыта», аднак, выконваючы загады ЦК, выказаў сваю бальшавіцкую пільнасьць і з прыціскам падчыркнуў: «Але мы не павінны забывацца і на ідэялягічныя памылкі, зробленыя ў свой час некаторымі зь іх, гаворку аб якіх ніяк ня выкінеш зь гісторыі разьвіцьця нашай літаратуры». Ён прыгадаў выступленьні ў друку Ц. Гартнага, тэатральную дыскусію, ліст трох пісьменьнікаў, акраверш А. Аляксандровіча, «Лісты да сабакі» Пушчы і іншыя, «правільна, — як ён заявіў — раскрытыкаваныя нашай грамадзкасьцю». Бессаромны одапісец завяршыў справу шматгадовых пакут-

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

У канцы жніўня Пясьляк сустрэўся зь Янкам у панскім садзе. Хлопчык ішоў дарожкай і цягнуў за руку Лёлю, якая ўпіралася.

— Ха-ч-ч-у яблык! Ясік, дай мне яблык чырвоненькі, вось гэты! — і яна цягнула брата назад.

— Няможна. Чуеш, Лёлечка, няможна... То панскія яблыкі, панскі сад. Убачыць нас пан, скажа татку.

— Дай яблык! Д-а-а-й!

Над самай Янкавай галавой зьвісалі цяжкія галіны з духмянымі жоўтымі антонаўкамі. Здавалася, вось-вось яны самі адарвуцца, зваляцца на зямлю. Лёля нечакана расплакалася. Янка падхапіў яе на рукі, нёс і ціхенка ўгаворваў:

— Ня плач... Некалі пасадзім сады, будзем мець свае яблыкі. Вырастуць яблыкі смашныя, чырвоныя. Я падсаджу цябе — і ты сама нарвеш сабе яблык, колькі захочаш, — ласкава гаварыў ён.

Пясьляк ужо нарваў поўныя кішэні, але ня вытрымаў, выглядзеў лепшы яблык, сарваў яго й працягнуў Лёлі.

— Няможна, то панскі... — разгублена пазіраючы на Янку, лепятала яна.

У ВОЛЬНЫ ЧАС

Адразу за сядзібай пачынаўся беластволы бярэзьнічак. Бярозкі адна ў вадну, стройныя, чыстыя. Хто ні пройдзе паўзь іх — залюбуецца. Крыху далей, на самым сонцапёку, расьлі маладыя сасонкі, за імі — зарасьнікі арэшніку, яшчэ празь некалькі крокаў — густы асіньнік. І толькі прабраўшыся празь яго можна было выйсьці на поле, за якім пачынаўся, вялізарны лес. На ўзьлесьсі вынесьліся пад неба мачтавыя сосны, побач зь імі раськінуліся цёмназялёныя шатры елак, а па сьхілах яроў разросься маліньнік, там-сям сярод папараці тырчэлі старыя падгнілыя пні. Неяк увечары Янка заўважыў, што адзін зь іх сьвеціцца. Зелянаватае Засфарычнае сьвятло мякка лілося ў вячэрнім змроку.

— Сьвятляк! — узрадаваўся Янка і падабраўся бліжэй.

А сьветляка ня было. Янка абмацаў мяккі збуцьвелы пень, які лёгка распадаўся на гнілушкі, і яны сьвяціліся, зьзялі. Ён набраў іх у шапку, прынёс на сенавал. Калі сьцямнела прыйшлі сюды сёстры.

— Глядзеце, Ясева шапка гарыць! — у зьдзіўленьні й спалоху крыкнула Маня. Нарабілі дзяўчаткі шуму. А пазьней яны самі бралі гнілушкі ў рукі й гулялі зь імі.

З таго часу адзічэлыя глухія мясьціны ў лесе асабліва палюбіліся Янку. Нярэдка ў канцы ліпеня або ў пачатку жніўня прыводзіў ён сюды сясьцёр на маліны. Сам зьбіраць ягады ня любіў. Ляжа на высокую духмяную траву, падложыць рукі пад галаву і, не адрываючыся, глядзіць на неба. Глядзіць, як у яснай яго сіні праплывае пушыстае белае воблака, то ператвараючыся на вачох у беласнежны статак лебедзяў, то ў сівога гусьляра. Плывуць яны ўдалячынь, і ўсьлед за імі плывуць Янкавы думкі. Хацеў-бы ён сам стаць белым воблакам, ды няма яму на сьвеце нічога мілей і прыгажэй за родны лес, поле, рэчку. Вельмі любіць ён песьні й казкі, якія чуе ад пастушкі, сваёй маці, Песьляка. У кнігах іх шукаў — не знайшоў. Можа, ніхто больш іх ня ведае? Сабраць-бы ў кніжку усе песьні й казкі, што чуў, каб усе чыталі! Як сустрэне Валодзю, скажа яму пра гэта.

Восеняй і ў бярэзьніку, і ў вялікім лесе зьявілася мноства грыбоў. Янка сплёў лазовыя кошыкі сабе й сёстрам, выразаў з арэшніку палку. У нядзелю яшчэ досьвіткам ціхенька падымаўся, будзіў дзяўчат.

— Маня, Аньця, уставайце! У грыбы пойдзем!..

— Рана яшчэ, Ясь, цёмна!

— Мы ў лесе пачакаем, пакуль разьвіднее.

Клубіўся туман над далінамі. Мякка слалася пад нагамі ацяжэлая ад расы атава. Наперадзе крочыў Янка: палка ў адной руцэ, кошык — у другой. За ім, стараючыся перагнаць адна другую, сьпяшаліся сёстры.

У лесе было запраўднае прывольле. Янка ведаў усе грыбныя мясьціны. Пад разлапістымі елкамі выглядалі з пушыстага моху цёмныя галоўкі баравікоў на мясістых белых ножках. Акуратна падразаючы іх ножыкам, Янка гаварыў дзяўчатам:

— Цяпер на карэньчыкі, што ў зямлі засталіся, мох паладзем, каб цяплей другім было расьці...

І раптам змоўк, так і застыў на месцы і слухае, як шуміць лес, як сьпяваюць птушкі.

Дахаты ён вёў спадарожніц наўкруг, зварочваючы да старога вадзянога млына. Усё ў пырсках і пене, круцілася пазелянелае драўлянае кола. На яго бесьперастанку, із звонам, падаў струмень вады, які ліўся па жолабе. Гулі каменныя жорны, яны перамолвалі цьвёрдыя зярняты ў муку. Хутка круцілася другое, сухое кола, прыводзячы ў рух шасьцярню з цяжкім каменем. Напорыстыя, тугія струмені вады спадалі ўніз, б'ючыся аб каменьні, пеніліся, пераліваліся. Мучны пыл ад млына сівізной асядаў на старых вербах і густым лазьняку. У люстранай затоцы плавалі гусі, ля берагу над жоўтымі лілеямі пырхалі стракозы. Дзяўчаты панесьлі грыбы дадому, а Янка застаўся ля млына. Прыпаўшы да плаціны, ён да позьняга вечару слухаў шум вады.

Дома яго чакала невясёлая навіна: пайшоў ад іх Пясьляк. Увечары,калі ўсе дзеці палеглі спаць, Бянігда прысела ля пасьцелі мужа, ціхенька яму гаварыла:

— Прывыкае да ўсяго чалавек, усёраўна як грыб урастае ў зямлю. Так вось і мы з табой... Малады яшчэ Пясьляк, захацеў паспрабаваць свае сілы. Ну і з Богам... Рыба шукае дзе глыбей, чалавек — дзе ляпей. Не гневайся на яго, Дамінік.

Цяжка было Янку страціць свайго сябру і лепшага настаўніка. У тую ноч ён ня спаў, усё думаў пра Песьляка, успамінаў і моўчкі паўтараў невясёлыя вершы, якія той сам склаў:

Хто хоча гора нажыць,
Няхай ідзе ў Прудзішча
Да Шаброўскіх служыць.
У іх надта добра:
Вадой хоць заліся,
А каменьнямі хоць забіся...

Хвальварак і зямлю Луцэвіч арандаваў у Шаброўскіх. Горкім, невясёлым было жыцьцё ў Прудзішчах, усе працавалі ад цёмнага да цёмнага, дзеці заўсёды хадзілі па полі, зьбіралі каменьне. Ногі іх былі зьбіты да крыві. У думках разьвітваючыся зь Песьляком, Янка шкадаваў толькі, што сам ня можа адсюль вырвацца. У той-жа час ён цьвёрда вырашыў хоць на зіму прасіцца ў бацькі ў бліжэйшую школу.

...Прашло яшчэ некалькі год. Цяпер Луцэвічы арандавалі хутар Селішча.

(Далей будзе)

Сьвяткаваньні Сакавіковых урачыстасьцяў

(Працяг з 3-яй бачыны)

САДБУРЫ (КАНАДА)

Як кажны год, так і сёлета аддзел ЗБК у Садбуры правёў урачыстае сьвяткаваньне 25-га сакавіка. Быў выбраны дзень 24-га сакавіка, нядзеля, як дзень найбольш адпаведны для сяброў, якія працуюць у мясцовых капальнях. Урачыстая акадэмія, на якую прыбылі сябры аддзелу зь сем'ямі й гасьцямі, адбылася папаўдні, у залі мясцовай украінскай арганізацыі.

Старшыня аддзелу сп. Буцько адчыніў акадэмію й прывітаў усіх прысутных зь вякікім беларускім нацыянальным сьвятам.

Айцец Эпіфані, мясцовы ўкраінскі праваслаўны сьвятар і духовы апякун беларускае калёніі ў Садбуры шчырымі й глыбокімі сваім зьместам словамі вітаў Беларусаў зь іх вялікім сьвятам ад свайго ймя ды ад імя ўкраінскай калёніі ў Садбуры.

Даклад аб Акце 25-га Сакавіка зрабіў др. Жук. Падаўшы гістарычны прабег, ён зьвярнуў асаблівую ўвагу на зьмест і значаньне для беларускага народу Акту 25-га Сакавіка ды на натуральныя, неабходныя для жыцьця й згодныя з Боскімі й людзкімі правамі ймкненьні Беларусаў да свабоды й незалежнасьці.

Была праслухана таксама передача Беларускай Сэкцыі Радыя «Вызваленьне» на бацькаўшчыну, прысьвечаная 25-му Сакавіку.

Пазьней былі прадэманстраваныя беларускія песьні з кружэлак зь беларускім гімнам на заканчэньне.

Пасьля акадэміі ўдзельнікі занялі месцы пры прыгожа застаўленых рознымі стравамі сталох на супольным абедзе. Пры чарках і ветлівым частаваньні мілых гаспадынь прыемна й хутка праходзіў час. Пацякла ракой вясёлая бяседа, так ак калісь на Беларусі... Але, але, аддзел ЗБК у Садбуры ведамы гасьціннасьцяй.

На другі дзень, якраз 25-га сакавіка, у мясцовай англамоўнай газэце «Стар» была зьмешчана наступнага зьместу зацемка:

«БЕЛАРУСКАЯ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦЬ АДЗНАЧАНА НА КАНЦЭРЦЕ Ў САДБУРЫ»

У канцы мінулага тыдня ў Садбуры было праведзена сьвяткаваньне незалежнасьці Беларусі.

Др. Жук, прадстаўнік Галоўнае Управы ЗБК ў Торонто, быў галоўным прамоўцам. Прамаўляў таксама сп. Буцько — ставшыня аддзелу.

25-га сакавіка, трыццаць дзевяць год таму, Беларусь была абвешкана незалежнай дзяржавай, год пасьля ведамай расейскай рэвалюцыі.

Беларуская Дэмакратычная Рэспубліка была прызнаная поўнасьцяй Аўстрыяй, Чэхаславаччынай, Эстоніяй. Фінляндыяй, Латвіяй, Грузіяй, Польшчай і Украінай ды прызнаная дэ факто Баўгарыяй, Даніяй, Францыяй і Югаславіяй.

Але 1-га студзеня 1919 г. бальшакікі стварылі на Беларусі мар'янэткавы бальшавіцкі беларускі ўрад. Народ ніколі ня прызнаў гэтага новага ўраду. Ён паўстаў супраць яго ў 1920 г. у Слуцкім паўстаньні, якое было брутальна здушанае бальшавікамі.

У раньняй гісторыі Беларусь была незалежнай дзяржавай. У ранейшым сярэднявеччы яе называлі Крывічынай, а ад 13-га стагодзьдзя яна была ведамая, як Вялікае Княства Літоўскае. У 1795 г. край гэты быў сілай далучаны да Расейскай імпэрыі. Пасьля гэтага ня раз былі робленыя спробы, каб унезалежніцца ад Расеі».

В.

ДЭТРОЙТ (ЗША)

24-га сакавіка а гадз. 4-ай папаўдні ў залі Інтэрнацыянальнага Інстытуту Беларусы гораду Дэтройт і ваколіцаў урачыста адзначылі 39-ыя ўгодкі абвешчаньня незалежнасьці Беларусі.

Традыцыйнае сьвяткаваньне 25 сакавіка пачалося амэрыканскім нацыянальным гімнам, пасьля чаго Старшыня Аддзелу БАЗА ў Дэтройце мгр. Васіль П. прачытаў прынагодны зьместоўны рэфэрат у ангельскай мове.

Пасьля рэфэрату прысутны на акадэміі кангрэсмэн Лесінскі ў цёплых словах прывітаў усіх прысутных ды парушыў шмат цікавых палітычных і грамадзкіх спраў.

Прыемна адзначыць, што губэрнатар нашага штату Г. М. Вільямс ізноў у гэтым годзе праклямаваў дзень 25 Сакавіка Беларускім Днём Незалежнасьці ў нашым штаце Мічыган. Гэтую адумысловую праклямацыю на акадэміі прачытала маладая дзяўчына-вучаніца Ляля П. Пасьля гэтага Старшыня Аддзелу БАЗА прачытаў прысланыя прывітаньні: ад мэра (бурмістра) гораду Дэтройт сп. А. Кобо, губэрнатара штату Мічыган Г. М. Вільямса, трох кангрэсмэнаў ЗША і двух сэнатараў ЗША.

На Акадэміі былі прысутныя таксама й прадстаўнікі іншых паняволеных Масквою народаў, як Украінцы, Вугорцы, Латышы, Баўгары ды інш.

Каротка прамаўляў да прысутных у беларускай мове сакратар аддзелу БАЗА ў Дэтройце сп. Мікола П. ды прадстаўнік Згуртаваньня Беларускае Моладзі з Клыўлэнду сп. В. Д.

Мастацкая частка праграмы, якая, да рэчы, добра была ўплецена ў цэласьць праграмы, складалася з солё-сьпеваў ды дуэтаў у выкананьні нашых ведамых і выдатных салістак Веры Ш., Тані П. і Тані Ж. Маленькая Лена С. вельмі добра прадэклямавала адзін верш Я. Купалы.

Урачыстасьць закончылася агульным адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну «Мы выйдзем шчыльнымі радамі».

Канчаючы гэтую зацемку, хочацца сказаць, што Акадэмія 25 Сакавіка ў гэтым годзе была надзвычайна добра зарганізаваная й праведзена. Аб гэтым сьветчылі бурныя воплескі пасьля кажнага пункту праграмы.

Трэба таксама адцеміць, што прэса Дэтройту вельмі цёпла й прыхільна адгукнулася аб беларускім нацыянальным сьвяце ў Дэтройце. **Прысутны**

АДЭЛЯЙДА (АЎСТРАЛІЯ)

Беларусы Адэляйды сьвяткавалі дзень абвешчаньня незалежнасьці Беларусі ў нядзелю 31 сакавіка.

Раніцай адбылася Багаслужба, у часе якое а. Міхаіл Шчурко сказаў прачулае патрыятычнае казаньне; вельмі добра сьпяваў хор, дапаўняючы сьвяточны настрой.

На ўрачыстую акадэмію, што пачалася а 7-й гадз. вечарам, прыбыло шмат Беларусаў, а таксама й гасьцей — прадстаўнікоў іншых нацыянальнасьцяў. У ўступным слове пры адкрыцьці ўрачыстасьці сп. Трысмак падчыркнуў значаньне гэтага сьвята для нас у сучасны момант, пасьля чаго хор пад кіраўніцтвам сп. Буралома адсьпяваў беларускі нацыянальны гімн.

Рэфэрат «25-га Сакавіка» прачытаў сп. Леніч. У рэфэраце ня толькі разглядаліся гістарычныя падзеі, што прывялі да Акту 25 Сакавіка, але таксама й падчыркваліся заданьні, што стаяць цяпер перад беларускай эміграцыяй.

Пасьля рэфэрату сп. Буралом зачытаў атрыманыя павіншавальныя тэлеграмы ад розных беларускіх арганізацыяў.

Мастацкая частка ўрачыстасьці, да якое рыхтаваліся два месяцы, была багата колькасна й добра выкананая. Пачалася яна вершам Янкі Купалы «На Сход» зь вялікім пачуцьцём прачытаным сп-няй С. Б., і вершам «Я ад вас далёка, бацькаўскія гоні» прачытаным сп-няй К. Ранцэвіч. Вельмі ўдала дэклямавалі вершы дзеці А. і Г. Чарнагаловы.

Асабліва падабаліся прысутным, выкананыя нашым хорам, наступныя песьні: «Люблю наш край», «Ой, ня кукуй, зязюленька», «І туды гара, і сюды гара». Адна з нашых сябровак — сп-ня С. Б. — вельмі ўдала выканала народную жартаўлівую песьню «Хлопец пашаньку пахае»; бура воплескаў была ёй узнагародай.

Навінай у нас былі гэтым разам нашыя народныя танцы, «Лявоніха» й «Крыжачок», выкананыя аматарскім гуртком пад кіраўніцтвам таленавітага й адданага беларускай справе сп. М. Буралома. Першы раз бачылі іх тут прадстаўнікі іншых нацыянальнасьцяў, якім яны вельмі падабаліся. А як-жа рады былі нашы Беларусы ўбачыўшы на сцэне свае ўлюбленыя танцы!

Новым таксама была й гумарыстычная частка, вершы й апавяданьні, як «Панскае ігрышча» й інш. Удоваль было сьмеху. На апошку адыгралі п'еску «Зьбянтэжаны Саўка».

Для нашай адносна невялікай групы Беларусаў у Адэляйдзе, мастацкая частка больш як на дзьве гадзіны — гэта паказьнік нашага росту, што й адцеміў у сваім слове прадстаўнік Украінцаў сп. Старажук.

Гэты ўдалы вечар даў упэўненасьць у свае сілы й ахвоту ініцыятарам, кіраўніком і выканаўцам да далейшае працы.

Прысутны

Трэйці пленум пісьменьнікаў Беларусі

(Заканчэньне з 3-яй бачыны)

нікаў савецкае катаргі папярэджаньнем: «Мы ня маем ніякага права забывацца аб ідэялягічнай барацьбе, праведзенай нашай партыяй, калі мы асьвятляем гісторыю літаратурнага руху. Адсюль вынікае і тое, што мы павінны правільна падыходзіць да ацэнкі іх творчасьці».

У сувязі з гэтым трэба сказаць Броўку, чалавеку, які ўмее трымаць нос на ветры: Сяньня ты сьмела крытыкуеш культ Сталіна і кажаш, што пры тваім былым «бацьку народаў» была «занадта суровая, нічым не апраўданая крытыка, было і адміністраваньне, была лякіроўка і так званая алілуеўшчына», а чаму-ж ты не гаварыў такога раней — тады, калі пра гэта гаварылі іншыя — тыя, якіх ты цяпер «шкадуеш» і іхнюю былую адвагу пляміш «ідэялягічнымі памылкамі»?

Ня меў ён собскай думкі і мець яе ніколі ня будзе.

Пазыцыю Броўкі аб вялікіх заданьнях беларускіх пісьменьнікаў у справе абвойстранага ідэялягічнага змаганьня паміж лягерамі «сацыялізму» і капіталізму падтрымалі пісьменьнікі І. Гурскі, П. Глебка, М. Лужанін, М. Пасьлядовіч і інш.

З грамавой прамовай на пленуме выступіў першы сакратар ЦК КПБ Мазураў. Ён гаварыў аб партыйнасьці літаратуры і аб сацыялістычным рэалізьме, які нібыта «зьяўляецца асноўным мэтадам адлюстраваньня жыцьця ў савецкай літаратуры і мастацтве». Ён адзначыў, што ў «пісьменьніцкай арганізацыі ёсьць некаторыя таварышы, якія не да канца разумеюць мэтад сацыялістычнага рэалізму». Адначасна Мазураў падчыркнуў і тое, што «сатыра... павінна ня толькі адмаўляць старое, але і абавязкава сьцьвярджаць новае, што нараджаецца ў нашым жыцьці, раскрываць і сьцьвярджаць высокародныя ідэялы і якасьці савецкага чалавека».

З асаблівай сілай сакратар ЦК КПБ накінуўся на гэтак званых «буржуазных нацыяналістых». Ён гаварыў: «Буржуазныя нацыяналістыя — зраднікі радзімы — зьлейшыя ворагі будаўніцтва сацыялізму ў нашай краіне. Яны зьяўляюцца агентурай амэрыканскага імпэрыялізму. Нацыяналістых — гэтых зраднікаў свайму народу — амэрыканская разьведка выкарыстоўвае ў сваіх брудных справах. Таму нам трэба быць пільнымі і даваць рашучы адпор усякім праявам буржуазнага нацыяналізму».

Гэтак найвышэйшы партыйны кіраўнік у Беларусі афіцыяльна сьцьвердзіў існаваньне ў душы беларускага народу нацыянальнае ідэі, называнае савецкай тэрміналёгіяй «буржуазным нацыяналізмам», сьцьвердзіў, наперакор штодзённай савецкай прапаганды й адзінанедзялімаўскіх хвальшывак сярод расейскае эміграцыі, што ў Савецкім Саюзе, у дадзеным прыпадку ў Беларусі нацыянальная праблема зьяўляецца асабліва завойстранай і для савецкае сыстэмы сьмяротна небясьпечнай.

Сам-жа пленум у цэласьці пацьвердзіў, што бальшавізм у Беларусі трымаецца толькі сілаю паліцыйнага тэрору. Як ведаем із савецкае прэсы, супраць бальшавіцкае сыстэмы і камуністычнага рэжыму ў Беларусі выступае і моладзь, і інтэлігенцыя, і работнікі. Вось гэта і непакоіць кіраўнікоў кампартыі, якія, вычуваючы сваё бясьсільле, намагаюцца паставіць на службу партыі творчую сілу нацыі — пісьменьнікаў і інтэлігенцыю. Аднак мы перакананыя, што бальшавіцкая хвальсыфікацыя рэчаіснасьці ня прыцягне да сябе ні беларускіх пісьменьнікаў, ні беларускае інтэлігенцыі наагул.

У. Д.

25 Сакавіка у амэрыканскай прэсе

Трыццаць дзевятыя ўгодкі абвешчаньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі шырока былі адзначаныя ў чужой прэсе. Для ар'ентацыі падаём храналягічна тое, што нам удалося зыбраць да гэтага часу:

20 сакавіка: «Свабода» — украінскі штодзёньнік у Амэрыцы — падала дакладную праграму сьвяткаваньня дня Незалежнасьці Беларусі, якое ладзіць Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.

21 сакавіка: „Congressional Record", vol. 103, № 49 памясьціў малітву, якую Ўладыка Васіль прачытаў у Кангрэсе ЗША з нагоды сакавіковых угодкаў. „El Diaro de Nueva York" — амэрыканскі штодзёньнік у гішпанскай мове, таксама падаў да ведама праграму сьвяткаваньня ды весткі аб Дню Незалежнасьці ды аб Беларуска-Амэрыканскім Задзіночаньні.

22 сакавіка: «Новы Сьвят» — польскі штодзёньнік у Нью Ёрку падаў праграму сьвяткаваньня й зацемку пра абвешчаньне незалежнасьці Беларусі.

23 сакавіка: «Свабода» поўнасьцяй памясьціла ў ангельскай мове выданы Беларуска-Амэрыканскім Задзіночаньнем прэсс-камунікат з нагоды 39-х угодкаў абвешчаньня незалежнасьці БНР.

24 сакавіка: «Нью Ёрк Таймс» падаў вестку аб праклямаваньні губэрнатарам Нарыманам 25 сакавіка Днём Беларускае Незалежнасьці ў штаце Нью Ёрку, а таксама колькі інфармацыйных дадзеных аб Беларусі; у тым-жа нумары на іншым месцы было пададзена, дзе адбудзецца сьвяткаваньне ўгодкаў і хто мае прамаўляць. «Дэйлі Ньюс» пад загалоўкам «Вольная Беларусь сяньня сьвяткуе» падае праграму сьвяткаваньня й прамоўцаў, ды зазначае, што Беларусы перажылі гэткую самую трагедыю ў 1920 годзе, што нядаўна вугорскія рэвалюцыянэры. «Новое Русское Слово» ў сваёй хроніцы таксама падало пра праграму сьвяткаваньня 25 сакавіка ў Нью Ёрку.

25 сакавіка: «Нью Ёрк Таймс» зьмясьціў справаздачу з прабегу Акадэміі ў Більтмор гатэлі з камэнтарамі да прамоваў, якія былі сказаныя ўспамінанымі ўжо прамоўцамі.

26 сакавіка: Ізноў «Свабода», відаць за «Нью Ёрк Таймс», зьмясьціла падобную справаздачу.

К. М.

Зь беларускага жыцьця

ГАДАВЫ СХОД ПАРАХВІІ СЬВ. КІРЫЛЫ ТУРАЎСКАГА

10-га сакавіка сёлета пасьля Службы Божай у Таронта адбыўся гадавы сход парахвіянаў царквы Сьв. Кірылы Тураўскага.

Фінансавую справаздачу за мінулы год здаў скарбнік сп-р М. Ганько. У мінулым 1956-м годзе парахвія мела 1855 дал. 8 ц. даходу і 1181 дал. 11 ц. расходу. Такім чынам у царкоўнай касе засталося 978 дал. 15 ц. Павялічыўся лік сяброў парахвіі.

Найважнейшай справай, што абгаварываў сход, была справа куплі царквы або будовы царквы. Гэта неабходна для далейшага росту парахвіі. Цяперашняя капліца, што месьціцца ў Беларускім Доме, ёсьць за малая й за цесная. Пасьля доўгіх разважаньняў, дзе, трэба прызнаць, ніхто ня выступаў супраць добрае ідэі, а ўсе аднагалосна за яе, пастаноўлена прыступіць да зборкі ахвяраў на куплю царквы ці будову яе. Справу даручана новавыбранай Парахвіяльнай Радзе ў наступным складзе: В. Навіцкі — старшыня, сп. М. Ганько, сп. Я. Баран, сп-ня М. Слаўко і сп-ня Ананіч — сябры.

Недапушчальная памылка

Гэта добра, што Галоўная Ўправа БАЗА выпусьціла перад 25-м сакавіком кароткую інфармацыю на ангельскай мове аб Беларусі й Акце 25-га Сакавіка. Раськінутыя беларускія асяродзьдзі могуць выкарыстаць яе, каб паінфармаваць сваіх знаёмых Амэрыканцаў аб Беларусі й эвэнтуальна падаць у мясцовую прэсу. Гэта інфармацыя трапіла й да нас у Канаду. Але на вялікі жаль у тэксьце інфармацыі знайшлася вялікая памылка. У 21-м радку зьверху чытаем (падаю даслоўна ангельскі тэкст):

... The October revolution in Russia offened another opportunity to shake off the chains of slavery — this time by the means of democratic self-determination». З далейшага тэксту вынікае, што і Першы Ўсебеларускі Кангрэс, і Акт 25-га Сакавіка зьявіліся дзякуючы гэтай кастрычніцкай, ці інакш кажучы бальшавіцкай рэвалюцыі, у той час, як ведама, бальшавікі разагналі гэты Кангрэс і зьнішчылі БНР. Аўтар інфармацыі відаць забыўся што перад кастрычніцкай рэвалюцыяй адбылася запраўдная рэвалюцыя ў лютым 1917 г., якая ськінула царскую ўладу й спрычынілася да самавызначэньня народаў Расейскай імпэрыі, у тым ліку і беларускага. Г. зв. кастрычніцкая рэвалюцыя фактычна ня была рэвалюцыяй, а падступным бальшавіцкім пераваротам, які ськіваваны быў на зьнішчэньне ўсіх здабычаў лютаўскай рэвалюцыі. Дык калі тэкст інфармацыі, аб якім мова, быў дзесь выкарыстаны без папраўкі гэтай фатальнай памылкі — ён прынёс вялікую шкоду беларускай справе й разам з тым пацеху для бальшавікоў. Аж ня хочацца верыць, каб БАЗА, маючы столькі вучоных і да таго старэйшых людзей, магла недагледзіць такой вялікай памылкі.

Ж.

АСАБІСТАЕ

Беларус, кавалер, 38 гадоў; мае свой дом і малую гатоўку. Хацеў-бы пазнаёміцца зь Беларускай або Ўкраінкай адпаведнага веку з мэтай жанімства. Просьба пісаць на адрас:

Mr. M. Zyngiel,
27, Brandon Place,
Cambridge,
England

АБВЕСТКА

Галоўнае Кіраўніцтва Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў у Аўстраліі й Новай Зэляндыі, Беларускі Архіў, Кальпартажны пункт, ды асабіста Данат Яцкевіч, маюць цяпер наступны адрас:

Lot 337,Thuruna Street
CLENROY-MELBOURNE
Victoria — Australia

„Беларускі Зборнік" № 6 1956

Выйшаў з друку № 6 «Беларускага Зборніка» Інстытуту Вывучэньня СССР, які зьмяшчае наступныя артыкулы: **Ст. Станкевіч:** «Якуб Колас (3. 11. 1882 — 13. 8. 1956)»; **П. Урбан:** «Нацыянальнае пытаньне пасьля XX зьезду КПСС»; **А. Лебедзь:** «Да пытаньня гідратэхнічнага будаўніцтва ў Беларусі»; **А. Яловіч:** «Тарфяныя рэсурсы БССР і іх эксплятацыя»; **Т. Даўлечын:** «Зьмены ў савецкім працоўным праве»; **У. Галубнічы:** «Разьмешчаньне прамысловасьці ў тэорыі й практыцы на прыкладзе Беларускай ССР»; **М. Куліковіч:** «Да пытаньня дэградацыі вядучага тэатру БССР»; **Рэцэнзіі й Хроніка:** «Комуніст Беларусі», № I, 1957 — **Я. Запруднік,** Беларусы ў Польшчы, Да пытаньня рэгабілітацыі ў БССР, Трэйці пленум ЦК ЛКСМ Беларусі, Сэсія Акадэміі Навук БССР, Расшырэньне пэрыядычнага друку ў БССР — Я. Запруднік.

УВАГА!

Просіцца ўсіх нашых карэспандэнтаў і прадстаўнікоў падаваць дакладны і поўны адрас «Бацькаўшчыны» пры перасыланьні карэспандэнцыі.

Дастаткова каб, прыкладам, не падаць цыфру 19 пасьля назову Мюнхэн, як лісты блудзяць па ўсіх паштовых аддзелах Мюнхэну ды нярэдка зусім не даходзяць да Рэдакцыі.

Яшчэ раз паўтараем дакладны адрас «Б-ны»:

Die Weissruthenische Zeitung „Bačkaušćyna"
(„Das Vaterland")
(13 b) München 19, Schliessfach 69.

«Гаворыць Радыё Вызваленьне»

Пад такім загалоўкам Беларуская Сэкцыя Радыя «Вызваленьне» ў Мюнхэне выдала друкам першую кнігу выбраных скрыптаў, якія перадаваліся на Бацькаўшчыну пачынаючы ад заснаваньня Беларускае Сэкцыі ў травені 1954 году аж да 10 лістапада 1956 году. Кніга, апрача ўступнай прадмовы, зьмяшчае звыш 60 скрыптаў і абыймае 144 бачыны друку.

Мэтай гэтага выданьня ёсьць пазнаёміць беларускую эміграцыю з характарам і зьместам беларускіх передачаў Радыя «Вызваленьне», якіх ня чуваць на Захадзе, бо яны накіроўваюцца вылучна на тэрыторыю Беларусі.

Зборнік «Гаворыць Радыё Вызваленьне» ў найбліжэйшых днях будзе разасланы поштаю ўва ўсе беларускія грамадзкія ўстановы ўсіх краінаў расьсяленьня беларускае эміграцыі, а таксама на адрас некаторых прыватных асобаў, што займаюцца кальпартаваньнем беларускага друку з просьбай як найбольшага пашырэньня гэтага выданьня сярод шырокіх колаў нашае эміграцыі. Усе жадаючыя зборнік «Гаворыць Радыё Вызваленьне» могуць яго атрымаць **бясплатна**.

Цяпер Беларуская Сэкцыя Радыя «Вызваленьне» прыступіла да ўкладаньня 2-ой кнігі выбраных скрыптаў. Ува ўсіх справах, што датычаць успомненага зборніка, трэба зьвяртацца на адрас:

Radio „Liberation"
Byelorussian Desk
München 19
Lilienthalstr. 2

БАЦЬКАЎШЧЫНА

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.
Выдавец: Уладзімер Бортнік
РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі.